

KULTICKÉ TEXTY, ZAKLÍNÁNÍ A VĚŠTBY

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

⇒ např. **Zpěv o motyce**

* v řadě textů jiného charakteru

⇒ **mytologické texty** (**Enlil a Ninlil**)

⇒ **královské nápisy** (**Gudeův nápis**)

⇒ **epické skladby** (**Epos o Tukultī-Ninurtovi** - zřejmě uvozen **Hymnem na Aššura a Tukultī-Ninurtu**)

* oslava **bohů, zbožštěných panovníků, chrámů** i některých **kultovních předmětů**

⇒ **po hymnickém úvodu často modlitba**

* určeny k přednesu při slavnostech

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

SUMERSKÉ

* *hymny na bohy*

- ⇒ **Innin šagurra** (sum „Hrdá paní“)
 - ⇒ autorka Enĥeduanna
- ⇒ **Ninmešarra** (sum. „Paní všech božských sil“)
 - ⇒ autorka Enĥeduanna

* *hymny na vládce*

- ⇒ *II. dynastie z Lagaše (Gudea)*
- ⇒ *III. dynastie z Uru (Šulgi)*
- ⇒ *I. dynastie z Isinu*
- ⇒ *dynastie z Larsy*

* *hymny na kultovní místa*

- ⇒ např. sbírka *42 hymnů na babylónské chrámy*
 - ⇒ autorka Enĥeduanna

ZPĚVY, HYMNY A KULTICKÉ PÍSNĚ

AKKADSKÉ

- * později také hymny v *akkadštině*
- * 1. tis. př. n. l. – objevuje se *akrostich*
 - ⇒ *Hymnus na boha Marduka a Šarpanītu - Aššurbanipal*
 - ⇒ 3 v hymnech (a 4 v modlitbách)
- * jen zřídka hymny oslavující chrámy nebo města
 - ⇒ *Hymnus na město Babylón*

MODLITBY

SUMERSKÉ

⇒ *samostatné sumerské modlitby* až pod vlivem *akkadských modliteb* ve *středobabylónském období* (2. pol. 2. tis. př. n. l.)

⇒ dříve pouze *součást jiných textů, krátké* (dedikační královské nápisy, hymny, mýty a eposy, kultovní písně, nářky atd.)

AKKADSKÉ

* od *starobabylónského období*

⇒ *kassitské období* - další rozvoj

⇒ opisy datované *po roce 800 př. n. l.* - většina akkadských modliteb

MODLITBY

- * nejkratší - **vlastní jména** - theoforní element
- * **části**: oslovení boha, jeho hymnická epiteta, chvála jeho působení, vyličení prosebníkovy tísně, vlastní prosba
- * **dělení**
 - ⇒ podle **obsahu** - velebení, díkůvzdání, prosba, vyznání
 - ⇒ dělení podle **příležitosti a osoby**
 - 1) **modlitby věštců** - *bārû* (haruspikové)
 - 2) **královské modlitby**
 - 3) **žalozpěvy nad osobním utrpením** - „Slova (pronášena za účelem) návratu rozhněvaného boha“
 - 4) **modlitby uvozené slovem EN₂** (zaklínání), ukončené „Slova (pronášena) se zdviženou rukou (před) bohem XY“
 - 5) části **rituálů k utišení** (zla)
 - 6) **obecné modlitby**

ZAKLÍNÁNÍ

- ⇒ k *odvrácení trestu bohů (démonů), duchů zemřelých*
- ⇒ k *odvrácení zla způsobeného černou magií*

SUMERSKÁ

- ⇒ první doklady - *sum. zaklínání z 26. stol. př. n. l. - Šuruppak*
- ⇒ tabulky označeny *ENENURU* ($EN_2.E_2.NU.RU$) nebo *EN₂*
- ⇒ nejvíce - *21.-17. stol. př. n. l.*
- ⇒ postupně vznikaly *sbírky*
- ⇒ *od 1. pol. 2. tis.* opatřovány *interlineárním akkadským překladem*

ZAKLÍNÁNÍ

* *druhy zaklínání:*

- ⇒ 1) *legitimační typ*
- ⇒ 2) *profylaktický typ*
- ⇒ 3) *typ Marduk-Ea (Asari-luḫi/Asalluḫi, Enki)*
- ⇒ 4) *zásvětný typ zaklínání*

* *sumersko-akkadské texty*

- ⇒ 1) **A.ZAG.GIG.GA.MEŠ** (akk. *Asakkū marṣūtu*; Špatní démoni *asakku*)
- ⇒ 2) **SAG.GIG.GA.MEŠ** (akk. *Muruṣ kakkadi*; Bolesti hlavy)
- ⇒ 3) **UDUG.ḪUL.MEŠ** (akk. *Utukkū lemnūtu*; Zlí démoni *utukku*)

ZAKLÍNÁNÍ A RITUÁLNÍ TEXTY

AKKADSKÁ

- * od 2. pol. 3. tis. př. n. l. - *akkadská zaklínání*
 - ⇒ sum. **ENENURU** nebo **EN₂**, akk. *šiptu*
- * od 2. pol. 2. tis. př. n. l. - *sbírky*
- * i *samostatná zaklínání*
- * proti démonce **Lamaštu**
- * *Maqlû* (spálení)
 - ⇒ pro zrušení kouzel černé magie

ZAKLÍNÁNÍ A RITUÁLNÍ TEXTY

AKKADSKÁ

* *namburbi* („rituál k jeho zrušení“)

⇒ k odvrácení zlých znamení

* *Niš libbi* (sum. ŠA₃.ZI.GA)

⇒ pro zvýšení potence

* *Šurpu* (spálení)

⇒ k odvrácení neštěstí seslaného bohy za nějaký přestupek

VĚŠTBY

* **určování budoucnosti** - nejdůležitějším mezopotamským vědním oborem

* znamení vyložená věštcí **určovala chod celého státu**

⇒ **astrologové, drobopravci a ptakopravci** - vážení u královského dvora

⇒ pověřováni úkoly nejvyšší důležitosti

omina

⇒ od **starobabylónského** období do doby **seleukovské**

⇒ pouze v **akkadštině**

⇒ nejvíce dokladů věšteckých technik z **новоassyrského období**

VĚŠTBY

- * ***sbírky omin*** podle obsahových kritérií - např. sbírka omin astrologických, drobopraveckých nebo fysiognomických
- * ***struktura*** - protaze (předvěť) a apodoze (závěť)

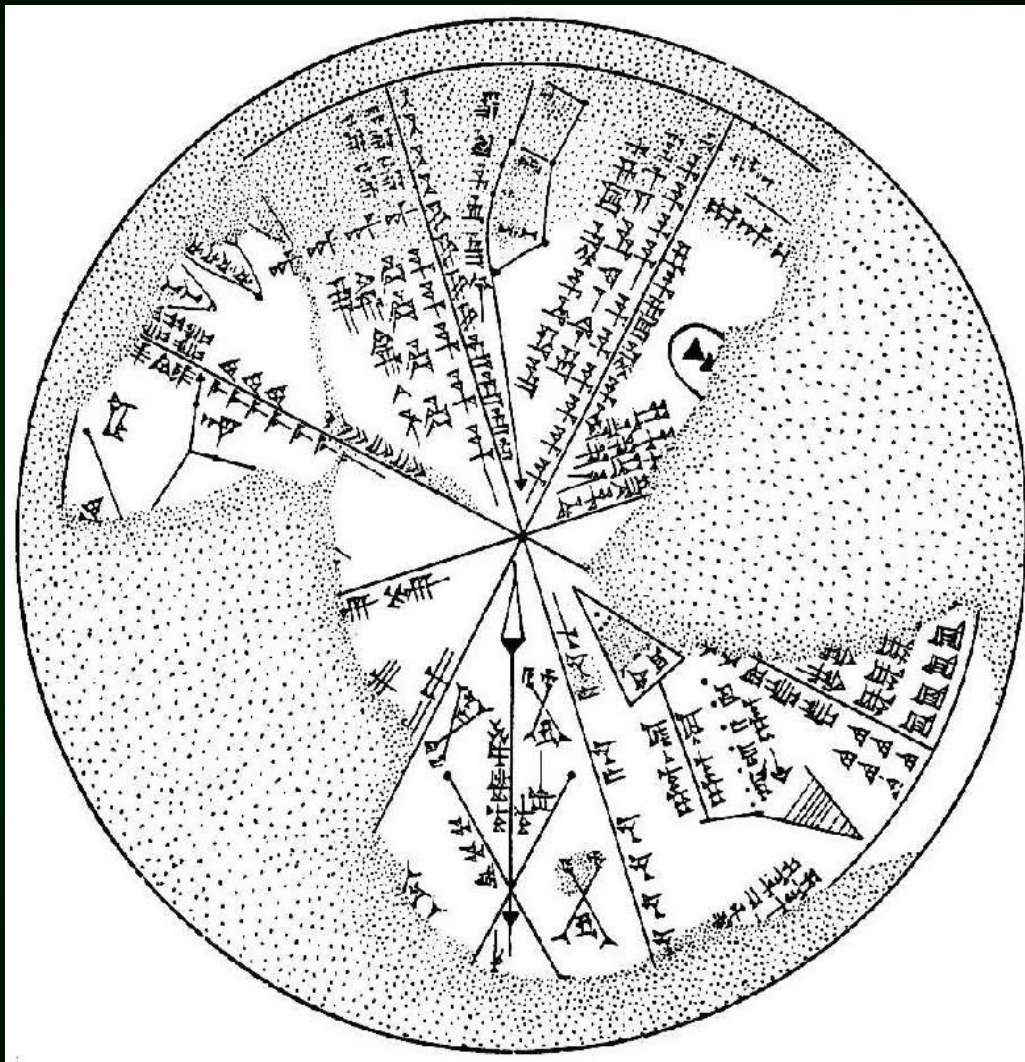
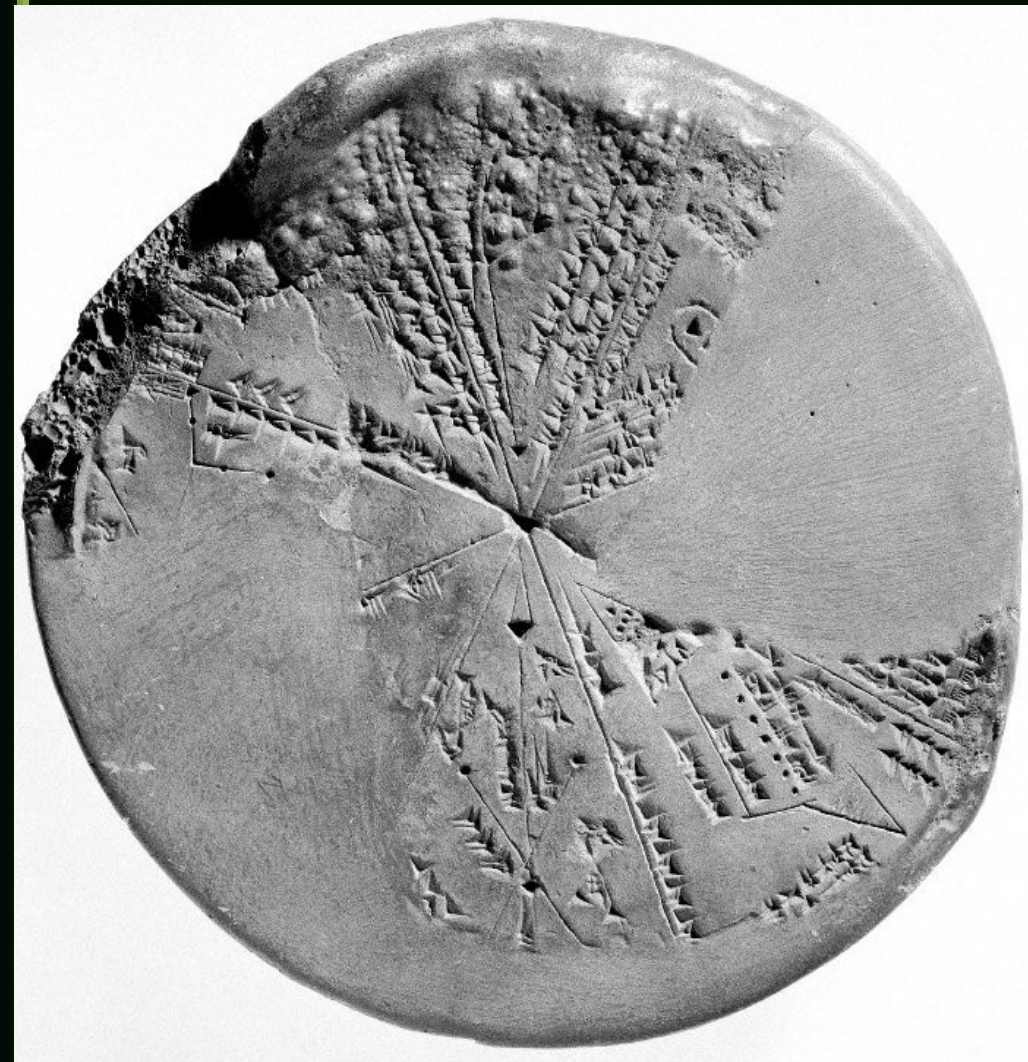
BM 97210

VĚŠTBY

astrologie

- * pohyby nebeských těles řízeny **bohy** - **znamení**
- * **kněz** měl zjistit, kdy daný jev nastane, jaké bude mít následky a určit řešení
 - ⇒ např. doporučit vykonání některého **rituálu**
- * **Enūma eliš** - planety, souhvězdí a hvězdy chápány jako **obrazy božstev** i jako **personifikovaná božstva**
- * **astrologické texty** - **determinativy** u nebeských těles
 - **hvězda** (sum. MUL; akk. *kakkabu*; ;) i **božstvo** (sum. DINGIR; akk. *ilu*; ;)
 - ⇒ užívány spíše podle povahy a nálady písaře

VĚŠTBY

hvězdná mapa Ninive
(3./4. leden 650 př. n. l.; K.8538)

VĚŠTBY

astrologie

* *Enūma Anu Enlil* (Když Anu a Enlil) - sbírka astrologických omin

⇒ asi 70 tabulek a 6500-7000 omin - lunární omina, zatmění Měsíce, sluneční a meteorologická omina, znamení planet a hvězd

* další texty

⇒ průvodce k *Enūma Anu Enlil*, tzv. soupisy výňatků a komentářů k *Enūma Anu Enlil*

* výsadní postavení **Měsíc**

* **zatmění** Měsíce, Slunce nebo některé planety - jedno z nejzlověstnějších znamení

⇒ prováděny rituály - očistný rituál **bīt rimki** („dům koupele“), **rituál náhradního krále** (**šar pūḫi**)

VĚŠTBY

haruspicia (drobopravectví)

- * věštění z vnitřností obětovaných zvířat
- * *nejčastějším* způsobem věštby
- * věštcí akkadsky *bārû* (sum. ^{LU2}HAL)
- ⇒ např. v textu *Sargonův hřích*
- * otázky týkající se *soukromého* i veřejného *života*
- ⇒ dotaz *zapsán na tabulku* a předložen **Šamašovi** a **Adadovi** - patroni věštby
- ⇒ často přiložen *upřesňující dokument*
- ⇒ rituálně poraženo *obětní zvíře*
- ⇒ *prozkoumány vnitřnosti*
- - úlohu hrály *zvláštní znaky* i *poloha orgánů*

VĚŠTBY

drobopravci ve
vojenském
táboře(?)

BM 124548

VĚŠTBY

model jater s
poznámkami
BM 92668

VĚŠTBY

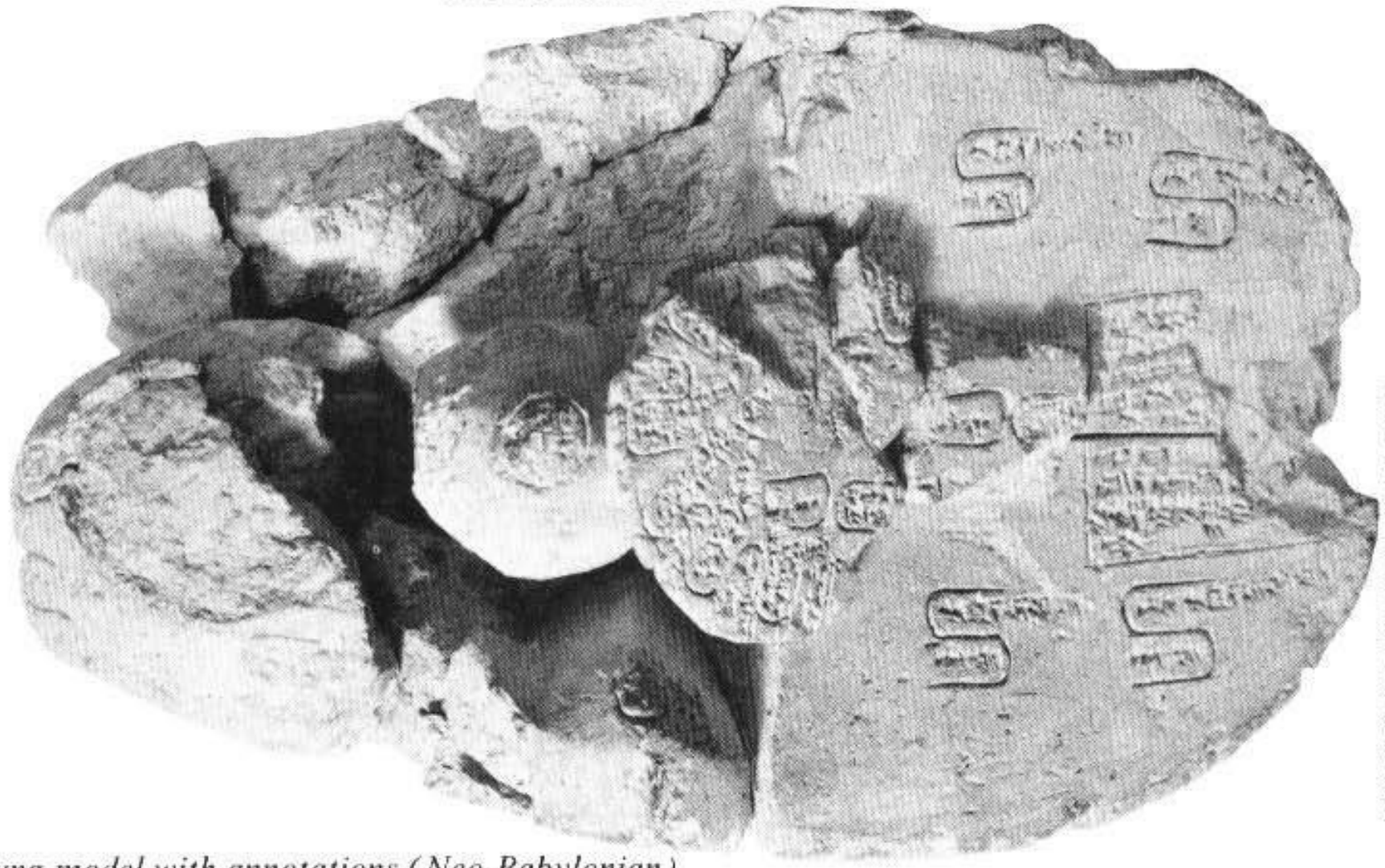
model jater s
poznámkami
BM 92668

VĚŠTBY

model jater s
poznámkami
BM 50494

THE LUNGS AND THEIR PARTS

COURTESY BRITISH SCHOOL OF ARCHAEOLOGY IN IRAQ

FIG. 10. *Lung model with annotations (Neo-Babylonian).*
ND 4307 (MALLOWAN, *Nimrud and Its Remains*, Fig. 255B).

VĚŠTBY

ostatní techniky

* celá řada dalších způsobů věštění

⇒ z *počasí*

⇒ z pohybu *olejových kapek* na hladině vody (lekanomantie)

⇒ z *kouře* vystupujícího z kadidelnice (libanomantie)

⇒ z *chování a vzhledových anomálií* u zvířat i lidí

⇒ z chování *ptáků* (věštec *dāgil iṣṣūrī*)

⇒ z *chování zvířat* v obydlených oblastech - některá se ve sbírce omin *Šumma ālu* („Když město...“)

⇒ z narození *znetvořených mláďat* (i dětí) - sbírka *Šumma izbu* („Jestliže znetvořené novorozeně“)

VĚŠTBY

věštby ze snu

- * sny často vykládaly ženy
- * v několika mytologických i jiných skladbách
 - ⇒ *Dumuziho sen* - **Geštinanna**
 - ⇒ *Epos o Gilgamešovi* - **Ninsun**
 - ⇒ sen panovníka **Gudey**, že má postavit *chrám bohu Ningirsuovi*
 - ⇒ **Aššurbanipalův** nápis - sen lýdského krále **Guggua** (Gýgés)

VĚŠTBY

proroctví

* v Mezopotámii *málo rozšířené*

⇒ proroci většinou *osoby nižšího postavení*

⇒ ve větší míře záležitostí *žen*

* výjimkou **Asýrie** - tradice proroctví

⇒ ovlivněna proroky z **Mari**

⇒ prorok - akkadsky *maḥḥû* (extatik), *raggimu* (prorok)

⇒ **Nabû** - někdy nazýván prorokem mezi bohy

⇒ ústy proroků hovořila **Ištar** (Mullissu), **Aššur** (Enlil), **Nabû** (Ninurta)

⇒ *prorocké texty* - „slova Ištar/Mullissu“

KONEC